

Facultat de Dret

Professor Dr. Xavier Pons Rafols

Departament de Dret i Economia Internacionals

Catedràtic de Dret Internacional Públic

Avda. Diagonal, 684
E-08034 Barcelona
Tel. 34 (9) 3-402 44 20
Fax . 34 (9) 3-402 90 49

ESQUEMES

DRET INTERNACIONAL PÚBLIC

Grup T-2

Grau en Dret

Curs acadèmic 2021-2022

IV. APLICACIÓ DEL DRET INTERNACIONAL

ESQUEMA LLIÇÓ 23.

La promoció de l'aplicació del Dret Internacional.

1. Mesures d'assistència als Estats en l'aplicació del Dret Internacional.
2. Els mecanismes de seguiment, vigilància i control.
 - A) Concepte i finalitat d'aquests mecanismes.
 - B) Diferenciació amb els mecanismes jurisdiccionals.
 - C) Les tipologies de mecanismes de seguiment, vigilància i control.
 - a) Mecanismes interestatals.
 - b) Mecanismes institucionalitzats en Organitzacions internacionals.
 - D) Caràcters dels mecanismes de seguiment, vigilància i control.
 - a) La composició dels òrgans de control.
 - b) El caràcter permanent u ocasional del control.
 - c) El control en relació amb normes jurídiques obligatòries o en relació amb normes de conducta no obligatòries que es volen promocionar.
 - d) Les modalitats especials de control que requereixen d'una autorització específica prèvia.
 - e) La iniciativa del control: d'ofici o a instància de part.
 - E) Els medis de seguiment, vigilància i control.
 - a) Els informes periòdics.
 - b) Les inspeccions.
 - c) Les audiències públiques.
 - d) Les proves i evidències.
 - F) Els resultats del control.
3. Àmbits materials on s'han desenvolupat mecanismes de seguiment, vigilància i control internacionals.

Manuale de referència:

- CASANOVAS O., RODRIGO, A.J., *Compendio de Derecho Internacional Público*, 10ª edició, editorial Tecnos, Madrid 2021, Tema 8.
- DÍEZ DE VELASCO, M., *Instituciones de Derecho Internacional Público*, 19ª edició, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo IX.
- PASTOR RIDRUEJO, J.A., *Curso de Derecho Internacional Público y Organizaciones internacionales*, 21ª edició, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo III.

Qüestionari d'autoavaluació.

- Expliqui per què els mecanismes de seguiment i control es diferencien dels mecanismes judicials en el Dret Internacional.
- Quin és l'objectiu dels mecanismes de seguiment, vigilància i control?
- Quina composició poden tenir els òrgans de control?
- Quin valor afegit incorporen les Organitzacions internacionals en relació als mecanismes de control?
- Expliqui algun àmbit material on operen aquests mecanismes de control.

ESQUEMA LLIÇÓ 24.

Noció i evolució de la responsabilitat internacional.

1. El concepte de responsabilitat internacional.
2. La codificació i el desenvolupament progressiu del dret sobre la responsabilitat internacional dels Estats: el projecte d'articles de la Comissió de Dret Internacional (CDI).
3. Les tendències recents sobre la responsabilitat internacional.
 - A) La responsabilitat internacional d'altres subjectes (les Organitzacions internacionals) i dels individus.
 - B) La responsabilitat objectiva o per risc.
 - C) La desbilateralització de la relació jurídica de responsabilitat davant de violacions d'obligacions emanades de normes imperatives.

Manuale de referència:

- CASANOVAS O., RODRIGO, A.J., *Compendio de Derecho Internacional Público*, 10ª edición, editorial Tecnos, Madrid 2021, Tema 29.
- DíEZ DE VELASCO, M., *Instituciones de Derecho Internacional Público*, 19ª edición, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo XXXIII.
- PASTOR RIDRUEJO, J.A., *Curso de Derecho Internacional Público y Organizaciones internacionales*, 21ª edición, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo VI.

Qüestionari d'autoavaluació.

- Quin valor té el projecte d'articles de la Comissió de Dret Internacional sobre la responsabilitat internacional dels Estats per fets il·lícits?
- Com ha desenvolupat la Comissió de Dret Internacional l'anomenada responsabilitat objectiva o per risc?
- Expliqui què vol dir l'expressió "desbilateralització" de la relació jurídica de responsabilitat i en quins supòsits es produeix.

ESQUEMA LLICÓ 25.

La responsabilitat internacional dels Estats.

1. La responsabilitat internacional de l'Estat per fet internacionalment il·lícit.
 - A) L'origen de la responsabilitat: el fet internacionalment il·lícit.
 - B) Concepte i elements del fet internacionalment il·lícit.
 - a) L'element subjectiu del fet internacionalment il·lícit.
 - b) L'element objectiu del fet internacionalment il·lícit.
 - C) Les circumstàncies que exclouen la il·licitud.
 - a) La legítima defensa.
 - b) El consentiment.
 - c) Les contramesures.
 - d) La força major.
 - e) El perill extrem.
 - f) L'estat de necessitat.
 - D) El contingut de la responsabilitat internacional.
 - a) La generació d'una nova relació jurídica: la relació jurídica de responsabilitat.
 - b) El contingut de la responsabilitat: l'obligació de reparació i les formes de reparar.
 - E) La violació greu d'obligacions emanades de normes imperatives: les conseqüències d'aquests tipus de violacions.
 - F) La forma de fer efectiva la responsabilitat internacional de l'Estat.
 - a) La invocació de la responsabilitat.
 - b) Les contramesures.
2. La responsabilitat internacional de l'Estat per les conseqüències perjudicials d'actes no prohibits.
 - A) La codificació d'aquest àmbit en la Comissió de Dret Internacional (CDI).
 - a) La prevenció del dany transfronterer.
 - b) La responsabilitat causada per la pèrdua per dany transfronterer
 - B) La formulació d'una obligació internacional de prevenció i de cooperació com a canvi de paradigma.

Manuale de referència:

- CASANOVAS O., RODRIGO, A.J., *Compendio de Derecho Internacional Público*, 10ª edición, editorial Tecnos, Madrid 2021, Tema 29.
- DÍEZ DE VELASCO, M., *Instituciones de Derecho Internacional Público*, 19ª edición, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo XXXIII i XXXIV.
- PASTOR RIDRUEJO, J.A., *Curso de Derecho Internacional Público y Organizaciones internacionales*, 21ª edición, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo VI.

Qüestionari d'autoavaluació.

- Quins són els elements del fet internacional il·lícit?
- Quines són les conseqüències jurídiques d'un fet internacionalment il·lícit?
- Raoni si les circumstàncies que exclouen la il·licitud exclouen també la responsabilitat.
- Com es fa efectiva la responsabilitat internacional dels Estats?
- Expliqui què són i com operen les contramesures. Quin abast i quins límits tenen?

ESQUEMA LLICÓ 26.

La responsabilitat internacional de les Organitzacions internacionals i de l'individu.

1. La responsabilitat internacional de les Organitzacions internacionals:
 - A) L'aplicació de les normes generals sobre responsabilitat internacional.
 - B) Supòsits pràctics en que es planteja aquesta responsabilitat.
 - C) La qüestió de la responsabilitat conjunta o subsidiària dels Estats membres de l'Organització internacional.
2. El plantejament general de la responsabilitat internacional de l'individu.
3. Evolució i procés de consolidació de la responsabilitat internacional de l'individu.
 - A) Els Tribunals de Nuremberg i de Tokio.
 - B) La Convenció sobre la prevenció i repressió del delictes de genocidi de 1948.
 - C) Els Convenis de Ginebra de 1949 sobre dret internacional humanitari.
 - D) Els treballs en el si de la Comissió de Dret Internacional:
 - E) La creació dels Tribunals *ad hoc* per l'antiga Iugoslàvia i per Rwanda.
 - F) L'adopció de l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional.
4. Abast de la responsabilitat internacional de l'individu.
 - A) La doble dimensió de la responsabilitat internacional de l'individu:
 - a) La tipificació dels crims en el pla internacional.
 - b) Exigència de responsabilitat penal en el pla dels ordenaments interns.
 - B) Les altres vies d'exigència de responsabilitat penal.
 - a) Les clàusules de jurisdicció universal.
 - b) L'establiment de Tribunals penals internacionals
5. Els Tribunals penals *ad hoc* per a l'antiga Iugoslàvia i Rwanda.
 - A) Antecedents i base jurídica de la seva creació.
 - B) Jurisdicció i organització dels Tribunals *ad hoc*.
6. La Cort Penal Internacional (CPI).
 - A) Fonament, característiques i tipus de jurisdicció de la CPI.
 - B) Competència de la CPI.
 - C) Organització, estructura i funcionament de la CPI.

Manuels de referència:

- CASANOVAS O., RODRIGO, A.J., *Compendio de Derecho Internacional Público*, 10ª edició, editorial Tecnos, Madrid 2021, Tema 30.
- Díez de Velasco, M., *Instituciones de Derecho Internacional Público*, 19ª edició, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo XXXV.
- PASTOR RIDRUEJO, J.A., *Curso de Derecho Internacional Público y Organizaciones internacionales*, 21ª edició, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo IV.

Qüestionari d'autoavaluació.

- Expliqui les fites clau de l'evolució de la responsabilitat internacional de l'individu.
- Expliqui les particularitats específiques del crim de genocidi.
- Què són i quin abast poden tenir les clàusules de jurisdicció universal?
- Quan, com i per què es van crear els Tribunals *ad hoc* per a Iugoslàvia i Rwanda?
- Per quins crims pot ser competent la Cort Penal Internacional?
- La competència dels Tribunals penals internacionals és concurrent, prioritària o subsidiària? Raoni la resposta en els diferents supòsits.

ESQUEMA LLICÓ 27.

La protecció diplomàtica.

1. Noció de protecció diplomàtica.
2. Les característiques essencials de la protecció diplomàtica.
 - A) La seva caracterització com a dret de l'Estat.
 - B) La posició del particular davant de la protecció diplomàtica.
3. Les condicions per a l'exercici de la protecció diplomàtica.
 - A) La nacionalitat de la reclamació.
 - a) La continuïtat de la nacionalitat.
 - b) Els problemes de la doble nacionalitat i el criteri de la nacionalitat efectiva.
 - c) La nacionalitat de les persones jurídiques.
 - B) L'esgotament del recursos interns.
4. Referència especial a les "mans netes" (*clean hands*).

Manualets de referència:

- CASANOVAS O., RODRIGO, A.J., *Compendio de Derecho Internacional Público*, 10ª edició, editorial Tecnos, Madrid 2021, Tema 18.
- DÍEZ DE VELASCO, M., *Instituciones de Derecho Internacional Público*, 19ª edició, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo XXXVI.
- PASTOR RIDRUEJO, J.A., *Curso de Derecho Internacional Público y Organizaciones internacionales*, 21ª edició, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo IV.

Qüestionari d'autoavaluació.

- Què significa i quan opera la institució de la protecció diplomàtica?
- El particular pot exigir del seu Estat l'exercici de la protecció diplomàtica o pot renunciar-hi? Raoni la resposta.
- Què vol dir el criteri de la nacionalitat efectiva respecte de la condició de nacionalitat de la reclamació per l'exercici de la protecció diplomàtica?
- Expliqui l'abast i els efectes de les anomenades "mans netes" (*clean hands*).

ESQUEMA LLICÓ 28.

L'arranjament pacífic de controvèrsies internacionals.

1. Concepte i elements conceptuals de controvèrsia internacional.
2. La tipologia de medis de solució de les controvèrsies.
 - A) Els medis polítics o diplomàtics.
 - B) Els medis jurídics o jurisdiccionals.
3. El principi que estableix l'obligació d'arranjament pacífic de les controvèrsies.
 - A) L'evolució de la formulació del principi de l'obligació d'arranjament pacífic de les controvèrsies.
 - a) Les Conferències de la Pau de La Haia de 1899 i de 1907.
 - b) El Pacte de la Societat de les Nacions de 1919.
 - c) L'Acta General de Ginebra de 1928 per a l'arranjament pacífic de les controvèrsies internacionals.
 - B) L'arranjament pacífic de controvèrsies en la Carta de les Nacions Unides.
 - a) La doble dimensió del propòsits del manteniment de la pau i la seguretat internacionals de l'article 1.1 de la Carta.
 - b) El principi de l'arranjament pacífic de les controvèrsies de l'article 2.3 de la Carta.
 - c) Contingut i abast de la funció de les Nacions Unides per l'arranjament pacífic de les controvèrsies del Capítol VI de la Carta.
 - i) La legitimació per poder portar una controvèrsia al Consell de Seguretat.
 - ii) Les mesures que pot adoptar el Consell de Seguretat.
 - C) El contingut del principi en la Resolució 2625 (XXV) de 1970, contenint els principis de Dret Internacional que regeixen les relacions entre els Estats.
 - D) La Declaració de Manila de 1982 sobre l'arranjament pacífic de les controvèrsies internacionals.
 4. Els principis rectors de l'arranjament pacífic de les controvèrsies.
 - A) L'obligació de comportament.
 - B) La lliure elecció de medis.

Manuale de referència:

- CASANOVAS O., RODRIGO, A.J., *Compendio de Derecho Internacional Público*, 10ª edición, editorial Tecnos, Madrid 2021, Tema 20.
- Díez de Velasco, M., *Instituciones de Derecho Internacional Público*, 19ª edición, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo XXXVII.
- PASTOR RIDRUEJO, J.A., *Curso de Derecho Internacional Público y Organizaciones internacionales*, 21ª edición, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo VI.

Qüestionari d'autoavaluació.

- Es pot parlar d'una tipologia de controvèrsies o d'una tipologia de medis de solució?
- Quines són les fites principals de l'evolució en la formulació del principi de l'arranjament pacífic de controvèrsies?
- Qui pot portar una controvèrsia al Consell de Seguretat i què pot fer aquest Consell?
- Què significa l'obligació de comportament?
- En quin principi rector del Dret internacional es fonamenta la lliure elecció de medis?

ESQUEMA LLICÓ 29.

Mitjans d'arranjament pacífic de controvèrsies internacionals.

1. Els medis polítics d'arranjament pacífic de controvèrsies internacionals.
 - A) Trets característics generals.
 - B) Concepte i característiques dels diferents medis.
 - a) Negociacions diplomàtiques.
 - b) Bons oficis i mediació.
 - c) Investigació internacional dels fets.
 - d) Conciliació internacional.
2. Plantejament general dels medis jurídics d'arranjament pacífic de controvèrsies internacionals: trets característics generals i elements de distinció.
3. L'arbitratge internacional.
 - A) L'evolució històrica i elements conceptuals de l'arbitratge.
 - B) L'organització de l'arbitratge i l'expressió del consentiment dels Estats parts en la controvèrsia: el compromís arbitral.
 - C) El procediment arbitral.
 - D) La sentència o laude arbitral.
4. El Tribunal Permanent d'Arbitratge: noció, origen i funcionament.
5. L'arranjament judicial: caràcters de la funció jurisdiccional en Dret Internacional.
6. La Cort Internacional de Justícia (CIJ).
 - A) Antecedents: el Tribunal Permanent de Justícia Internacional.
 - B) El dret aplicable per la CIJ: l'article 38 de l'Estatut de la CIJ.
 - C) Formes d'acceptació de la jurisdicció de la Cort Internacional de Justícia.
 - a) Acord especial o compromís entre les parts.
 - b) Clàusules compromissòries en un tractat internacional.
 - c) Declaració facultativa.
 - d) *Forum prorrogatum*.
 - D) La competència de la Cort Internacional de Justícia.
 - a) Competència contenciosa.
 - b) Competència consultiva.
 - E) Composició, organització i procediment de la CIJ.
 - F) L'obligatorietat de les sentències de la CIJ.

Manuale de referència:

- CASANOVAS O., RODRIGO, A.J., *Compendio de Derecho Internacional Público*, 10ª edición, editorial Tecnos, Madrid 2022, Temas 20 y 21.
- DÍEZ DE VELASCO, M., *Instituciones de Derecho Internacional Público*, 19ª edición, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo XXXVII, XXXVIII y XXXIX.
- PASTOR RIDRUEJO, J.A., *Curso de Derecho Internacional Público y Organizaciones internacionales*, 21ª edición, Tecnos, Madrid 2017, Capítulo VI.

Qüestionari d'autoavaluació.

- Quins són els medis polítics d'arranjament pacífic de controvèrsies?
- Expliqui les diferents formes d'acceptació de la jurisdicció de la CIJ.
- Quins són l'abast i els efectes de la competència consultiva de la CIJ?
- Per què són obligatòries les sentències de la CIJ? Mecanismes per fer-les efectives.

ESQUEMA LLICÓ 30.

Mesures coercitives per a l'aplicació del Dret Internacional.

1. Les mesures unilaterals dels Estats.
 - A) La fonamentació de la possibilitat d'adopció de mesures unilaterals o mesures d'auto-tutela en el Dret Internacional.
 - B) Els tipus de mesures.
 - a) Mesures lícites d'acord amb el Dret Internacional, però que resulten poc amistoses.
 - b) Mesures en principi il·lícites, però que incorren en causa d'exclusió de la il·licitud: les contramesures.
2. Les mesures col·lectives a través d'Organitzacions internacionals.
 - A) El caràcter encara molt limitat de la reacció internacional institucionalitzada i centralitzada.
 - B) El supòsit principal en que es planteja aquesta reacció col·lectiva: l'acció en cas d'amenaça a la pau, trencament de la pau o actes d'agressió.
 - C) L'òrgan responsable de l'adopció de mesures en relació al manteniment de la pau i seguretat internacional: el Consell de Seguretat:
 - a) És el responsable primordial del manteniment de la pau i la seguretat internacionals (article 24 de la Carta de les Nacions Unides).
 - b) Els Estats membres convenen en acceptar i complir les seves decisions (article 25 de la Carta de les Nacions Unides).
 - D) L'activació del Capítol VII de la Carta de les Nacions Unides: determinació de l'amenaça i tipus de mesures que pot adoptar el Consell de Seguretat.
 - E) Mecanismes que poden estar a disposició del Consell de Seguretat.

Manualets de referència:

- CASANOVAS O., RODRIGO, A.J., *Compendio de Derecho Internacional Público*, 10ª edició, editorial Tecnos, Madrid 2021, Tema 25.
- DÍEZ DE VELASCO, M., *Instituciones de Derecho Internacional Público*, 19ª edició, Tecnos, Madrid 2017, Capítol XLI.
- PASTOR RIDRUEJO, J.A., *Curso de Derecho Internacional Público y Organizaciones internacionales*, 21ª edició, Tecnos, Madrid 2017, Capítol VI.

Qüestionari d'autoavaluació.

- Expliqui quin és el fonament per poder afirmar que en Dret internacional són possibles les mesures unilaterals o d'auto-tutela.
- Què vol dir i quines poden ser les mesures de retorsió?
- La determinació per part del Consell de Seguretat d'un supòsit per activar el Capítol VIIè de la Carta és una decisió estrictament jurídica o de caràcter polític? Raoni la resposta.
- Quin tipus de mesures pot adoptar el Consell de Seguretat en virtut del Capítol VIIè de la Carta? Quin caràcter poden tenir aquestes mesures?
- Què significa la utilització dels acords u organismes regionals prevista en el Capítol VIIIè de la Carta?